

V Bruselu dne 26.8.2016
COM(2016) 542 final

**ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ A EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU**

**o provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES o některých
aspektech mediace v občanských a obchodních věcech**

1. Úvod

1.1. Cíl

Cílem směrnice 2008/52/ES o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech¹ včetně oblasti rodinného práva je usnadnit přístup k alternativnímu řešení sporů a podporovat smírné řešení sporů podporou využívání mediace a zabezpečením zdravého vztahu mezi mediací a soudním řízením. Vztahuje se na přeshraniční spory v občanských a obchodních věcech a měla být provedena do vnitrostátního práva do 21. května 2011. Toto hodnocení uplatňování této směrnice se provádí v souladu s článkem 11 této směrnice.

Zajištění lepšího přístupu ke spravedlnosti je cíl, který tvoří součást politiky Evropské Unie pro vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva a zahrnuje přístup k soudním i mimosoudním metodám řešení sporů. Mediace může představovat nákladově efektivní a rychlé mimosoudní řešení sporů v občanských a obchodních věcech prostřednictvím řízení, která jsou přizpůsobena potřebám stran sporu. Je větší pravděpodobnost, že strany sporu budou dobrovolně dodržovat dohody vyplývající z mediace. Tyto výhody jsou ještě výraznější v přeshraničních situacích.

Ačkoli je mediace obecně prospěšná v občanských a obchodních věcech, je nutno zdůraznit její obzvláštní význam v oblasti rodinného práva. Mediace může vytvořit konstruktivní atmosféru pro diskusi a zajistit poctivé jednání mezi rodiči. Je navíc pravděpodobné, že smírná řešení budou dlouhodobá a vedle hlavního bydliště dítěte mohou řešit i ujednání o navštěvování dětí nebo dohody týkající se výživného na děti.

1.2. Souvislosti

Tato směrnice byla prvním opatřením, které obecně podpořilo mediaci v občanských a obchodních sporech. V návaznosti na přijetí této směrnice probíhá na úrovni EU další práce v souvislosti s mediací:

- Od roku 2012 je ústředním prvkem evropského semestru zlepšování kvality, nezávislosti a účinnosti soudních systémů. Srovnávací přehled EU o soudnictví poskytuje údaje evropskému semestru a pomáhá členským státům zlepšovat účinnost jejich soudních systémů. Srovnávací přehled rovněž obsahuje údaje o činnostech prováděných členskými státy za účelem podpory dobrovolného využívání metod alternativního řešení sporů. Komise podporuje shromažďování a sdílení informací o postupech a metodách podpory dobrovolného využívání alternativního řešení sporů. Podpora alternativního řešení sporů zahrnuje individuálně přizpůsobenou propagaci (brožury, informativní setkání), shromažďování a zveřejňování údajů a hodnocení účinnosti metod alternativního řešení sporů a dostupnosti právní pomoci při alternativním řešení sporů.²
- Pracovní skupina v rámci *Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci* vypracovala soubor doporučení zaměřených na větší využívání rodinné mediace v přeshraničním kontextu, zejména v případech únosů dětí. Na *evropském portálu e-*

---

¹ Úř. věst. L 136, 24.5.2008, s. 3.

² Viz http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2016_cs.pdf

Justice byla vytvořena samostatná kapitola věnovaná přeshraniční mediaci³ v rodinných věcech s cílem poskytovat informace o vnitrostátních mediačních systémech.

- Komise kromě toho prostřednictvím svého „programu *Spravedlnost*“⁴ spolufinancuje různé projekty týkající se propagace mediace a odborné přípravy soudců a osob vykonávajících právní praxi.
- A konečně směrnice 2013/11/EU o alternativním řešení spotřebitelských sporů (dále jen „směrnice o alternativním řešení sporů“)⁵ a nařízení (EU) č. 524/2013 o řešení spotřebitelských sporů on-line (dále jen „nařízení o řešení spotřebitelských sporů on-line“)⁶ zajišťují, aby se spotřebitelé mohli obracet na kvalitní subjekty pro alternativní řešení sporů u všech druhů smluvních sporů s obchodníky a zavést celoevropskou elektronickou platformu pro řešení spotřebitelských sporů, které vyplývají z on-line obchodů s obchodníky (www.ec.europa.eu/odr).

1.3. Zdroje informací

Tato zpráva je založena na informacích získaných z různých zdrojů:

- V roce 2013 byla provedena studie o provádění uvedené směrnice.⁷ V roce 2016 byla tato studie aktualizována.⁸
- Pracovní skupina v rámci *Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci* vypracovala v roce 2014 dokument o zlepšování mezinárodní rodinné mediace v případech mezinárodních únosů dětí.
- Výsledky této studie a zkušenosti členských států s uplatňováním této směrnice byly projednány na zasedání *Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci* v červenci 2015.
- A konečně od 18. září do 18. prosince 2015 proběhla veřejná on-line konzultace⁹. Bylo předloženo 562 odpovědí zainteresovaných osob, mediátorů, soudců, právních zástupců, jiných osob vykonávajících právní praxi, akademických pracovníků, organizací, veřejných orgánů a členských států.

---

³ https://e-justice.europa.eu/content_crossborder_family_mediation-372-cs.do

⁴ Více informací viz: http://ec.europa.eu/justice/grants1/programmes-2014-2020/justice/index_en.htm

⁵ Úř. věst. L 165, 18.6.2013, s. 63.

⁶ Úř. věst. L 165, 18.6.2013, s. 1.

⁷ <http://bookshop.europa.eu/cs/study-for-an-evaluation-and-implementation-of-directive-2008-52-ec-the-mediation-directive--pbDS0114825/>

⁸ http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/cs_CZ/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=DS0216335

⁹ http://ec.europa.eu/justice/newsroom/civil/opinion/150910_en.htm

2. CELKOVÉ POSOUZENÍ

Z hodnocení vyplývá, že směrnice celkově přinesla EU přidanou hodnotu. Díky zvyšování povědomí o výhodách mediace mezi vnitrostátními normotvůrci mělo provádění směrnice o mediaci významný dopad na právní předpisy několika členských států. Rozsah dopadu směrnice na členské státy se liší v závislosti na již existující úrovni jejich vnitrostátních mediačních systémů:

- V patnácti členských státech byl již před přijetím této směrnice zaveden ucelený mediační systém. Těmto členským státům směrnice přinesla jen omezené nebo žádné změny systému.
- V devíti členských státech byla pravidla upravující mediaci buď nejednotná, nebo byla mediace v soukromém sektoru založena na samoregulaci. V těchto členských státech vedlo provedení směrnice k přijetí podstatných změn stávajícího mediačního rámce.
- Čtyři členské státy přijaly mediační systémy v důsledku provedení směrnice poprvé. V těchto členských státech směrnice přinesla zřízení příslušných legislativních rámců upravujících mediaci.

Tam, kde provedení směrnice vyvolalo přijetí podstatných změn stávajícího mediačního rámce nebo zavedení komplexního mediačního systému, došlo k významnému kroku vpřed při podpoře přístupu k alternativnímu řešení sporů a k dosahování vyváženého vztahu mezi mediací a soudním řízením.

Byly však zjištěny určité obtíže týkající se fungování vnitrostátních mediačních systémů v praxi. Tyto problémy souvisejí především s nedostatkem mediační „kultury“ v členských státech, s nedostatečnými znalostmi o způsobu řešení přeshraničních případů, s nízkou úrovní povědomí o mediaci a s fungováním mechanismů kontroly kvality pro mediátory. Řada respondentů při veřejné konzultaci uváděla, že mediace není dosud dostatečně známá a že pro zajištění důvěry občanů v mediaci je stále nezbytná „kulturní změna“. Zdůraznili rovněž, že soudci a soudy se dosud zdráhají odkazovat strany sporu na mediaci.

Respondenti ve veřejné konzultaci uznávali důležitou úlohu mediace kromě obchodních sporů zejména v otázkách rodinného práva (zejména v řízeních týkajících se svěřování dětí do výchovy, práva na styk s dětmi a případů únosů dětí).

3. KONKRÉTNÍ POSUZOVANÉ BODY

3.1. Statistické údaje o mediaci

Ze studie a z veřejné konzultace vyplývá, že je velmi obtížné získat komplexní statistické údaje o mediaci, např. o počtu případů, kdy byla mediace využita, a o průměrné délce a úspěšnosti mediačních procesů, se zvláštním zaměřením na přeshraniční mediaci. Především nejsou k dispozici ucelené a srovnatelné údaje pro celé jurisdikce. Řada mediátorů však při konzultaci poskytla údaje týkající se jejich vlastní činnosti, zejména počtu provedených mediací, a – často pozoruhodné – úspěšnosti. Jiní uváděli, že úspěšnost závisí na počtu stran sporu, na předmětu sporu a na individuální situaci, a tyto faktory dle jejich názoru měly vliv také na délku řízení. Další vyjádřili politování nad skutečností, že bez spolehlivé databáze je velmi obtížné propagovat mediaci a její účinnost a získat důvěru veřejnosti. Celkově se respondenti evidentně shodovali na tom, že mediace umožňuje významné úspory nákladů v celé řadě občanských a obchodních sporů, a že v mnoha případech významně snižuje dobu potřebnou k vyřešení sporu.

Přestože se uznává, že vzhledem k „neoficiální“ povaze mediace v porovnání s formálním soudním řízením je mnohem obtížnější získat o mediaci komplexní údaje, měla by propracovanější databáze zásadní význam pro další podporu využívání mediace. *Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci* zahájila práci na zdokonalování vnitrostátního sběru údajů o používání nástrojů Unie v občanských a obchodních věcech včetně směrnice 2008/52/ES.

3.2. Oblast působnosti (čl. 1 odst. 2)

Téměř všechny členské státy rozšířily oblast působnosti svých opatření provádějících tuto směrnici z přeshraničních případů rovněž na případy vnitrostátní. Pouze tři členské státy se rozhodly provést směrnici pouze s ohledem na přeshraniční případy s využitím „přeshraniční“ definice směrnice. Rozšíření oblasti působnosti na vnitrostátní případy je třeba přivítat vzhledem k tomu, že počet vnitrostátních případů značně převyšuje počet případů přeshraničních. Pravidla obsažená v uvedené směrnici tedy přesahují její oblast působnosti, což slouží ku prospěchu uživatelů mediace. Z rozšíření na vnitrostátní případy rovněž vyplývá, že členské státy obecně mají zájem řešit vnitrostátní i přeshraniční případy stejným způsobem. Vzhledem k obsahu pravidel směrnice skutečně není žádný důvod mezi těmito dvěma typy případů rozlišovat.

Navíc je nutné poznamenat, že ačkoli v praxi se jeví, že oblastí nejrozsáhlejšího využívání mediace je rodinné právo, směrnice se vztahuje na všechny občanské a obchodní věci. Jednou z oblastí, kde se mediace dosud příliš nevyužívá, je úpadkové řízení. Je nutno připomenout, že Komise ve svém doporučení o novém přístupu k neúspěchu v podnikání a k úpadku vyzývá soudy, aby jmenovaly mediátory, pokud to považují za nezbytné z hlediska poskytnutí pomoci dlužníkovi a věřitelům při úspěšném jednání o plánu restrukturalizace.

3.3. Mechanismy kontroly kvality (čl. 4 odst. 1)

3.3.1. Kodexy chování

Přijetí kodexů chování na vnitrostátní úrovni vnímají zúčastněné strany jako důležitý nástroj zajištění kvality mediace. Celkem 19 členských států vyžaduje, aby byly vytvořeny a dodržovány kodexy chování, zatímco v jiných členských státech si poskytovatelé mediačních služeb vytvořili své vlastní etické kodexy. V některých případech překračovaly členské státy rámec minimálních požadavků směrnice a dodržovaly kodexy chování povinné pro mediátory a mediační organizace. Klíčovou úlohu v této souvislosti hraje *Evropský kodex chování pro zprostředkovatele*¹⁰, a to buď proto, že ho zúčastněné strany přímo využívají, nebo proto, že se jím inspirovaly vnitrostátní nebo odvětvové kodexy. V některých členských státech stanoví dodržování tohoto evropského kodexu zákon, zatímco v jiných členských státech je tento kodex v praxi uplatňován, aniž by to bylo stanoveno zákonem. Většina zúčastněných stran byla toho názoru, že podpora vytváření a dodržování dobrovolných kodexů chování ze strany mediátorů a organizací poskytujících mediační služby, které vyžaduje směrnice, byla účinná. Jeví se tedy, že pokud jde o kodexy chování, je provádění směrnice celkově uspokojivé.

---

¹⁰ http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_cs.pdf

3.3.2. Normy kvality pro poskytování mediálních služeb

V 18 členských státech existují pravidla mechanismů kontroly kvality týkající se poskytování mediálních služeb. Ve většině členských států fungují povinná akreditační řízení pro mediátory a existují v nich registry mediátorů. V případě, že právní předpisy registry nebo akreditační řízení neupravují, stanoví si samy mediální organizace zpravidla své vlastní. V současné době existuje v EU široká škála mechanismů kontroly kvality.

V rámci konzultace se značný počet respondentů, z toho zejména celá řada mediátorů, vyjádřil pro vytvoření norem kvality poskytování mediálních služeb platných pro celou EU. Této myšlence se však nedostalo téměř žádné podpory ze strany členských států.

Respondenti podporující vytvoření celoevropských norem kvality se dále dělili na ty, kteří podporovali jednotné celoevropské normy, které považovali za nezbytné pro další podporu zavádění mediace, a na ty, kteří preferovali vytvoření minimálních norem, které by zajistily soudržnost, ale umožňovaly by rovněž zohledňovat místní rozdíly v kultuře mediace. Další zdůrazňovali, že evropské normy by měly být založeny na nejvyšších existujících vnitrostátních normách, aby se předešlo tomu, že by fungovaly na základě nejmenšího společného jmenovatele.

Respondenti, kteří byli proti vytvoření norem kvality platných pro celou EU, uváděli, že takové normy nejsou pro úspěšnost mediace nezbytné, že vnitrostátní normy jsou příliš rozdílné, že vytvoření těchto norem by mělo být ponecháno na členských státech, případně že samoregulace na jednotlivých vnitrostátních trzích je dostačující. Zdůrazňovali rovněž, že mezi členskými státy existují významné kulturní a právní rozdíly týkající se řešení sporů, které ovlivňují způsob, jakým strany sporu mediaci využívají. Jednotnost by omezovala výběr spotřebitelů a vedla by ke sporům. Evropská unie by měla nanejvýš podporovat a usnadňovat sdílení osvědčených postupů.

S ohledem na zdrženlivost členských států vůči závazným normám kvality platným pro celou EU, ale také na významnou podporu zúčastněných stran, by mohla jedna z možností dalšího vývoje spočívat v tom, že by EU poskytla finanční prostředky na to, aby zúčastněné strany samy vytvořily normy kvality poskytování mediálních služeb pro celou EU v kontextu práce Evropského výboru pro normalizaci (CEN) na základě nařízení (EU) č. 1025/2012 o evropské normalizaci, například na dohodu o workshopu CEN (CWA). Navzdory skutečnosti, že práce CWA by se v zásadě měla plně řídit potřebami trhu, je takové financování možné, pokud je považováno za „nezbytné a vhodné pro podporu právních předpisů a politik Unie“.¹¹

3.4. Odborné vzdělávání mediátorů (čl. 4 odst. 2)

17 členských států podporuje odborné vzdělávání nebo je zcela nebo zčásti reguluje ve svých vnitrostátních právních předpisech. Většina členských států překračuje rámec minimálních požadavků směrnice a reguluje úvodní odborné vzdělávání mediátorů a stanoví, že je povinné. Řada z nich také ukládá požadavek na další odborné vzdělávání. V členských státech, kde není odborné vzdělávání regulováno, poskytují mediální organizace zpravidla odborné vzdělávání na bázi dobrovolnosti.

V rámci konzultace vyjádřila velká většina respondentů domněnku, že podpora úvodního a

¹¹ Viz čl. 15 odst. 1 písm. a) nařízení (EU) č. 1025/2012, Úř. věst. L 316, 14.11.2012, s. 12.

dalšího odborného vzdělávání mediátorů vyžadovaného směrnicí byla účinná. Další zdůraznili úroveň rozdílů a odchylek mezi jednotlivými členskými státy, pokud jde o vytváření, uznávání, růst a vývoj profese mediátora. Podle jejich názoru existuje v oblasti odborného vzdělávání a stanovování norem mezi jednotlivými jurisdikcemi určitý společný základ, ale jen malá součinnost. Domnívají se, že v rámci Evropy existují v odborném vzdělávání mediátorů značné rozdíly, pokud jde o požadovaný počet hodin a obsah odborného vzdělávání.

V případech týkajících se mediace v rodinných záležitostech zdůrazňuje *Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci* důležitost toho, aby občané měli přístup k mediátorům, kteří absolvovali speciální odbornou přípravu v oblasti mezinárodní mediace v rodinných záležitostech a v případech únosů dětí.

Aby dále podporovala odborné vzdělávání mediátorů, bude Komise i nadále spolufinancovat různé projekty odborného vzdělávání týkajícího se mediace prostřednictvím svého „*programu Spravedlnost*“.

3.5. Přistoupení k mediaci (čl. 5 odst. 1)

Všechny členské státy počítají s možností, že soudy mohou vyzvat strany, aby k řešení sporu využily mediace nebo aby se alespoň zúčastnily informativních setkání o mediaci. V některých členských státech je účast na těchto informativních setkáních povinná z podnětu soudce (např. v České republice) nebo ve vztahu ke konkrétním sporům, u nichž to stanoví zákon, jako jsou například rodinné záležitosti (Litva, Lucembursko a Anglie a Wales). Některé členské státy vyžadují, aby právníci své klienty informovali o možnosti využití mediace, případně aby soudní žaloby potvrzovaly, zda došlo k pokusu o mediaci, nebo zda existují nějaké důvody, které takovému pokusu brání. V některých členských státech byly vytvořeny mediační systémy s cílem vyhovět požadavkům konkrétních řízení, například tam, kde se uplatňují přísné lhůty. V Nizozemsku například soudce činný v přípravném řízení prodiskutuje s rodiči, kteří se chtějí zapojit do mediace v případech únosů dětí jedním z rodičů, především možnost přeshraniční mediace. Přeshraniční mediace je zahájena den po výslechu v přípravném řízení a je uzavřena do tří dnů. Pokud je úspěšná, jsou pak výsledky okamžitě prezentovány soudci, který se případem zabývá. Ve Spojeném království musí soudci ve všech fázích soudního řízení zvažovat, zda by mohly systémy alternativního řešení sporů včetně mediace představovat vhodný prostředek pro urovnání daného sporu. V takových případech vyzve soudce strany sporu, aby svůj spor postoupily tomuto systému.

Významná většina zúčastněných stran považovala postupy zaměřené na motivaci stran sporu k využití mediace jako neúčinné. Uváděly, že k těmto výzvám dochází jen velmi zřídka, protože soudci nejsou o mediaci informováni nebo jí nedůvěřují. Respondenti, kteří považovali tyto praktiky za účinné, se zmiňovali především o oblasti rodinného práva.

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že praktiky, jejichž cílem je motivovat strany sporu k využívání mediace, nejsou kromě některých specifických případů uvedených výše dosud obecně uspokojivé. Je proto třeba vyvíjet další úsilí na vnitrostátní úrovni v souladu s příslušnými zavedenými systémy mediace. Respondenti vyzdvihovali jako obzvláště užitečná následující opatření ve vnitrostátním právu: vyžadovat, aby strany sporu ve svých soudních žalobách uváděly, zda došlo k pokusu o mediaci, což by připomnělo možnost využití mediace nejen soudcům posuzujícím tyto žaloby, ale i právníkům, kteří poskytují stranám sporu

poradenství; povinná informativní setkání v rámci soudního řízení a povinnost soudů zvažovat mediaci ve všech fázích soudního řízení, zejména v oblasti rodinného práva.

3.6. Vnitrostátní právní předpisy, podle nichž je využití mediace povinné nebo je předmětem pobídek nebo sankcí (čl. 5 odst. 2)

Ze studie vyplývá, že v 5 členských státech je mediace povinná v určitých vymezených případech. Například v Itálii je mediace povinná v celé řadě různých typů sporů, v Maďarsku a Chorvatsku v některých rodinných věcech.

Řada členských států podporuje využívání mediace tak, že stranám sporu poskytuje finanční pobídky. Třináct členských států poskytuje finanční pobídky mediace formou snížení nebo úplného vrácení poplatků a nákladů na soudní řízení, pokud se v průběhu pozastaveného soudního řízení podaří dosáhnout dohody na základě mediace. Například na Slovensku se vrací 30 %, 50 % nebo 90 % soudních poplatků v závislosti na tom, v jaké fázi řízení se podaří dosáhnout urovnání sporu na základě mediace. V některých členských státech je mediace sama o sobě poskytována bezplatně nebo za nízkou cenu v závislosti na ekonomické situaci stran sporu.

Existují i finanční pobídky ve formě právní pomoci. Členské státy uplatňují různá pravidla pro různé typy sporů nebo mediačních řízení. Například v Německu se na soudní mediaci vždy vztahuje právní pomoc, u mimosoudní mediace je však omezena. Ve Slovinsku se vztahuje pouze na soudní mediaci. V Lucembursku je právní pomoc poskytována při soudní mediaci a při rodinné mediaci vedené certifikovaným mediátorem. V Itálii je právní pomoc poskytována při povinné mediaci. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že dle článku 10 směrnice 2003/8/ES se právo na právní pomoc v přeshraničních sporech vztahuje také na mimosoudní řízení včetně mediace, jestliže právní předpisy vyžadují od účastníků řízení, aby je použili, nebo jestliže jejich použití nařídil stranám sporu soud.

Pět členských států používá jako prostředek na podporu využívání mediace sankce. Maďarsko uplatňuje sankce vůči stranám sporu, které se po uzavření mediační dohody i přesto obrátí na soud, případně neplní své závazky vyplývající z mediační dohody. Irsko uplatňuje sankce při neoprávněném odmítnutí uvažovat o mediaci. V Itálii nemůže úspěšný účastník soudního řízení získat náhradu nákladů, pokud předtím zamítl návrh na mediaci, která měla stejné podmínky jako rozhodnutí soudu. Sankce existují také v případech, kdy je mediace povinná, avšak strany sporu ji nevyužijí a namísto toho se obrátí na soud. V Polsku platí, že straně sporu, která napřed s mediací souhlasila, ale poté se jí bezdůvodně odmítne zúčastnit, může soud naříditi náhradu nákladů řízení bez ohledu na jeho výsledek. Ve Slovinsku může soud uložit straně sporu, která bezdůvodně odmítne postoupit případ k mediaci při soudu (tzv. court-annexed), aby uhradila protistraně veškeré soudní náklady nebo jejich část.

Otázka, zda by měla být mediace povinná či nikoli, je sporná. Některé zúčastněné subjekty dospěly k závěru, že neexistence povinné mediace brání jejímu prosazení.¹² Jiné se naopak domnívají, že aby mediace mohla správně fungovat, může být ze své podstaty pouze

---

¹² Viz studie Evropského parlamentu: „*Rebooting the mediation directive*“:

[http://www.europarl.europa.eu/thinktank/cs/document.html?reference=IPOL-JURI_ET\(2014\)493042](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/cs/document.html?reference=IPOL-JURI_ET(2014)493042)

dobrovolná, a pokud by byla zavedena jako povinná, ztratila by svou přitažlivost v porovnání se soudním řízením.

Je důležité připomenout, že povinná mediace ovlivňuje výkon práva na účinnou soudní ochranu, které je zakotveno v článku 47 Listiny základních práv Evropské unie.

Většina zúčastněných stran podporuje přístup, který by znamenal větší povinnost využívání mediace. Většina členských států a akademických pracovníků však je opačného názoru. Mezi respondenty, kteří podporovali větší povinnost využívání mediace, obhajovala jedna skupina zavedení povinné mediace pro určité kategorie případů (například obchodní věci, rodinné právo, pracovní právo či drobné pohledávky). V menší míře bylo podporováno zavedení povinné mediace pro všechny typy případů.

Celkově malé podpoře se těšilo sankcionování nedostatečného využívání mediace, ačkoli určité podpory se dostalo uložení náhrady nákladů stranám sporu, které mediaci bezdůvodně odmítnou. Obecnější podpoře se těšila motivace stran sporu k využívání mediace. Jako příklady vhodných pobídek uváděli respondenti nižší soudní poplatky pro strany sporu, které se před podáním žaloby pokusí o mediaci, účelné a atraktivní daňové odpočty, bezplatnou mediaci nebo alespoň finanční podporu mediačních služeb ze strany státu.

Využívání pobídek se z hlediska motivace stran sporu k využívání mediace jeví jako užitečné. Náklady spojené s řešením sporu jsou pro strany sporu významným faktorem při rozhodování, zda se pokusit o mediaci nebo zda se obrátit na soud. Z tohoto důvodu lze za nejlepší praxi považovat finanční pobídky, které pro strany sporu z ekonomického hlediska ztraktivňují využívání mediace namísto soudního řízení. Lze zvažovat uložení mediace v rámci soudního řízení v případech, kdy by strany sporu mohly mít vzhledem k povaze svého vztahu důvody pro opakované neshody nebo dokonce soudní spory, jako jsou některé rodinné záležitosti (např. právo na styk s dětmi), nebo v sousedských sporech. Je třeba zdůraznit, že i v těchto případech je nutno respektovat právo na přístup k soudnictví, které je zaručeno článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie.

S ohledem na výše uvedené lze čl. 5 odst. 2 považovat za přiměřený.

3.7. Vykonatelnost dohod vyplývajících z mediace (článek 6)

Všechny členské státy zajišťují vykonatelnost mediačních dohod tak, jak je stanoveno ve směrnici. Některé členské státy překročily požadavky směrnice: Belgie, Česká republika, Maďarsko a Itálie nevyžadují výslovný souhlas všech stran sporu s žádostí o vykonatelnost mediační dohody. V Řecku a na Slovensku může o vykonatelnost požádat jen jedna ze stran sporu bez výslovného souhlasu ostatních stran. Podle polských zákonů vyjadřují strany sporu souhlas se žádostí o schválení výkonu dohody soudem tím, že dohodu podepíší.

Z obecné vykonatelnosti dohod dosažených na základě mediace mohou existovat výjimky. Takovou výjimkou může například být situace, kdy taková dohoda narušuje veřejný pořádek nebo je v rozporu se zájmy dětí v rodinných sporech.

Většina zúčastněných stran považuje postupy týkající se vykonatelnosti dohod vyplývajících z mediace za účinné. Dle jejich tvrzení je potřeba výkonu řešení sporu vyplývajících z mediace velmi vzácná. Podle jejich názoru je již ze samotné podstaty mediace pravděpodobné, že

pokud strany sporu již s dohodou vyjádřily souhlas, budou ji dodržovat. Někteří respondenti, kteří považují tyto postupy za neúčinné, jsou toho názoru, že všechny dohody vyplývající z mediace by měly být vykonatelné nezávisle na vůli stran sporu. Osvědčený postup pro zajištění účinnosti mediace by skutečně mohl spočívat v tom, že jedna strana bude mít možnost požádat o vykonatelnost dohody i bez výslovného souhlasu druhé strany.

3.8. Důvěrnost mediace (článek 7)

Důvěrnost mediace je ve všech členských státech chráněna v souladu s požadavky směrnice, což svědčí o tom, že směrnice byla provedena správně. Některé členské státy překročily požadavky směrnice a zavedly přísnější pravidla. Například na Maltě musí mediátoři zachovávat mlčenlivost o tom, zda bylo v průběhu mediace dosaženo dohody, a informace mohou být zveřejněny pouze tehdy, pokud s tím strany sporu výslovně vyjádří písemný souhlas.

Značná část zúčastněných subjektů považuje postupy týkající se důvěrnosti mediace za účinné. Několik respondentů však zmiňovalo jako problém, že mediátoři jsou sice vázáni povinností zachovávat důvěrnost, avšak nevztahuje se na ně žádné obecné právo odepřít výpověď, jako je tomu u ostatních právnických profesí, například u advokátů. Nic však nenasvědčuje tomu, že by článek 7 v praxi nepředstavoval dostatečnou ochranu důvěrnosti mediace.

3.9. Účinek mediace na běh promlčecích a prekluzních dob (článek 8)

Všechny vnitrostátní právní předpisy zajišťují, aby stranám, jež si zvolí mediaci, nebránilo v pozdějším zahájení soudních řízení uplynutí promlčecí nebo prekluzivní doby během mediačního řízení. Směrnice je proto v tomto ohledu prováděna správně.

Pozastavení promlčecích a prekluzních dob má obzvláštní význam v případech, kdy se v soudním řízení uplatňují přísné lhůty, například v řízení o navrácení dítěte v souvislosti s únosem dítěte jedním z rodičů.

Značný počet zúčastněných stran považuje postupy týkající se pozastavení promlčecích nebo prekluzních dob po dobu mediačního řízení za účinné. Některé z nich zdůraznily, že v jejich jurisdikcích je tento přístup zaručen díky provedení směrnice do vnitrostátního práva.

3.10. Informování široké veřejnosti (článek 9)

Celkem 13 členských států zahrnuje povinnost šířit informace o mediaci do svých vnitrostátních právních předpisů. Byla přijata celá řada opatření s cílem informovat o mediaci občany a podniky (např. on-line informace na internetových stránkách příslušných vnitrostátních orgánů, veřejné konference, veřejné propagační kampaně, televizní spoty, rozhlasové pořady, plakáty atd.). Ve všech členských státech poskytují informace o výhodách mediace a užitečné praktické informace o nákladech a postupech rovněž sdružení mediátorů, advokátní komory nebo mediátoři samotní.

Ze studie však vyplývá, že povědomí o mediaci je i nadále nízké a že potenciální strany sporu mají stále nedostatek informací. To má negativní dopad na účinnost mediačních služeb, což potvrdily zúčastněné subjekty v 18 členských státech. Nedostatkem informací trpí nejen strany sporu, ale rovněž právníké profese, což představuje další překážku potenciálního

širokého využívání mediace v nejméně 10 členských státech. Většina respondentů v rámci konzultace považovala poskytování informací široké veřejnosti za neúčinné. Mnoho respondentů, kteří je považovali za účinné, uvedlo, že nejúčinnější jsou informace zpřístupněné na internetu např. soudy, ministerstvy, mediačními organizacemi nebo obchodními komorami. Jako další účinné mechanismy byly zmiňovány informační brožury, osobní návštěvy soudu nebo informační akce, jako jsou například mediační dny.

Evropská komise spolufinancuje projekty týkající se propagace mediace prostřednictvím svého „programu *Spravedlnost*“. Na internetových stránkách *portálu evropské e-justice*¹³ je navíc k dispozici velké množství informací o mediačních systémech členských států a o tom, na koho se lze obrátit. Další možnosti šíření povědomí o dostupných informacích by měly být prozkoumány prostřednictvím *Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci*.

4. ZÁVĚRY

Směrnice o mediaci byla zavedena s cílem usnadnit přístup k alternativnímu řešení sporů, podporovat smírné řešení sporů a zajistit, aby se strany sporu, které využijí mediaci, mohly spolehnout na předvídatelný právní rámec. Tento cíl politiky zůstává v platnosti v současnosti i do budoucna: mediace může pomoci zabránit zbytečným soudním sporům na úkor daňových poplatníků a snížit čas a náklady spojené se soudním řízením. To může v dlouhodobém horizontu vytvořit smírnou kulturu, v níž neexistují vítězové a poražení, ale partneři. Směrnice o mediaci zavádí různé způsoby, jak podporovat smírné řešení přeshraničních sporů v občanských a obchodních věcech a poskytuje evropský rámec pro mediaci jako jednu z forem mimosoudního nebo alternativního řešení sporů.

Na základě studie, veřejné on-line konzultace a diskuse s členskými státy v rámci *Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci* se jeví, že provádění směrnice o mediaci má významný dopad na právní předpisy mnoha členských států. Kromě toho, že stanovila určité klíčové požadavky na využívání mediace v přeshraničních sporech týkajících se občanských a obchodních věcí, dala tato směrnice podnět k širšímu využívání mediace rovněž v čistě vnitrostátním kontextu v rámci celé EU. Je tomu tak zejména v důsledku skutečnosti, že většina členských států již rozšířila oblast působnosti svých opatření provádějících tuto směrnici i na vnitrostátní případy. Celkově lze říci, že tato směrnice přináší EU přidanou hodnotu tím, že zvyšuje povědomí vnitrostátních normotvůrců o výhodách mediace a zavádí mediační systémy, případně vyvolává rozšiřování mediačních systémů stávajících.

Rozsah dopadu směrnice na členské státy se liší v závislosti na již existující úrovni jejich vnitrostátních mediačních systémů. Obtíže týkající se fungování vnitrostátních mediačních systémů v praxi souvisejí zejména s tradicí sporů, která panuje v řadě členských států, s často nízkou úrovní povědomí o mediaci a s fungováním mechanismů kontroly kvality.

Z tohoto hodnocení vyplývá, že v současné době není třeba provádět revizi této směrnice, ale že je možné dále zlepšovat její uplatňování:

- Členské státy by měly tam, kde je to nezbytné a vhodné, zvýšit své úsilí vedoucí k prosazování a podpoře využívání mediace na základě různých prostředků a mechanismů, které stanoví uvedená směrnice a zabývá se jimi tato zpráva. Je třeba

¹³ https://e-justice.europa.eu/content_mediation_in_member_states-64-cs.do

především vyvinout další úsilí na vnitrostátní úrovni s cílem zvýšit počet případů, ve kterých soudy vyzvou strany, aby k řešení svého sporu využily mediace. Za osvědčené postupy v tomto ohledu lze považovat například: požadavky, aby strany sporu ve svých soudních žalobách uváděly, zda byl učiněn pokus o mediaci, a to zejména v oblasti rodinného práva; povinná informativní setkání v rámci soudního řízení a povinnost soudů zvažovat mediaci v každé fázi soudního řízení; finanční pobídky, které pro strany sporu zvyšují ekonomickou atraktivitu mediace oproti soudnímu řízení a zajištění vykonatelnosti bez nutnosti vyžádat si souhlas všech stran dohody.

- Komise bude i nadále spolufinancovat projekty související s mediací prostřednictvím svého „*programu Spravedlnost*“. Je rovněž v zásadě ochotna poskytovat finanční prostředky z EU na vytvoření celoevropských norem kvality poskytování mediačních služeb na základě požadavků zúčastněných stran. Komise bude rovněž i nadále provádět konzultace s *Evropskou soudní sítí pro občanské a obchodní věci* za účelem další podpory zavádění mediace, např. s cílem získat propracovanější databázi týkající se využívání mediace a zvyšovat povědomí veřejnosti, a to zejména ve vztahu k informacím o mediačních systémech členských států dostupným na internetových stránkách *evropského portálu e-justice*.